

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

«29» вересня 2021 року протокол № 7

Введено в дію наказом директорки

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

від 30 вересня 2021 року № 01-01/68-О.Д.

Директорка

В.В. Сидоренко

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА

Навчальної дисципліни

**(шифр за ОПП – ОК.1 – дисципліна формування загальних
компетентностей)**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма: «Управління навчальним закладом»

Біла Церква 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософські основи управління» складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Управління навчальним закладом» спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Автор-укладач робочої програми

Мандрагеля Володимир Андрійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 11 від 21.09.2021 р.)

Рекомендовано на засідання Ради із забезпечення якості освітньої діяльності
та якості вищої освіти
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 1 від 28 вересня 2021 р.)

Затверджено Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 7 від 29 вересня 2021 р.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова
		Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 073 Менеджмент	1
		Семестр
		1
		Лекції
		8
		Практичні заняття
		10
		Самостійна робота
		102
		Індивідуальні завдання
Творчі практичні завдання		
Вид контролю - залік		
	Освітньо-професійна програма: Управління навчальним закладом	
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить – 15 % : 85 %.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає в оволодінні здобувачами освіти здатністю використовувати філософські, соціальні та гуманітарні знання для формування наукового світогляду, ефективно працювати та взаємодіяти в команді, толерантно сприймати соціальні, етнічні, конфесійні і культурні відмінності

Завданням вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей зазначених нижче:

Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК 2).

Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК 3).

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК 4).

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК 5).

Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 6).

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 7).

Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів (СК 1).

Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани (СК 2).

Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту (СК 3).

Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації (СК 4).

Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління (СК 5).

Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми (СК 6).

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософські основи управління» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи (ПРН 1);

- законодавчі та нормативно-правові документи у галузі вищої освіти (ПРН 2);

- процедуру моделювання професійної підготовки майбутніх фахівців, конструювання навчальних курсів (ПРН 4);

- місце навчальної дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань (ПРН 5);

- традиційні та інноваційні методи, засоби і технології організації освітнього процесу у вищій школі (ПРН 6);

- технології забезпечення якості освіти, критерії її оцінювання й способи моніторингу (ПРН 8);

уміти:

- розв'язувати складні задачі та вирішувати проблеми, що потребують оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог (ПРН 12).

- володіти методологією проектування змісту навчання і технологіями його реалізації відповідно до діагностичних цілей (ПРН 13).

- ефективно застосовувати сучасні освітні технології, зокрема дистанційні, активні методи; проводити освітню і освітньо-методичну роботу з усіх видів навчальних занять у вищій школі (ПРН 14).
- розробляти структуру і створювати складники навчально-методичного забезпечення дисципліни (ПРН 15).
- застосовувати ефективні форми організації освітнього процесу на різних етапах його реалізації (ПРН 16).
- застосовувати процедури і заходи забезпечення якості навчання та критерії оцінювання освітньої діяльності (ПРН 17).
- оцінювати результати наукових досліджень у сфері освіти з використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій (ПРН 20).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія управління: генезис, еволюція, сутність, зміст

Тема 1. Філософські проблеми управління: об'єкт, предмет, типи.

Основні поняття теми: управління, менеджмент, керівництво, лідерство. Основні етапи управління. Управління як процес. Філософські основи управління у системі наукових знань. Місце філософії управління серед філософських дисциплін (онтологія, гносеологія, аксіологія)

Об'єкт філософії управління. *Предмет* філософії управління. Ціннісно-смысловий універсум людини і феномен управління. *Завдання дисципліни* філософські основи управління.

Суб'єкт і об'єкт управління. Суб'єкт і об'єкт соціального управління, їхні основні характеристики та зворотний зв'язок. Динаміка взаємодії суб'єкту та об'єкту управління.

Типи управління. Роль потреб та інтересів у формуванні мотивів і цілей управлінської діяльності. Концепції соціального обміну (П. Блау, Дж. Хоманс, Р. Емерсон та інші). Підходи А.Адлера, К.Юнга, Е. Фромма. Піраміда потреб А. Маслоу. Колективна ідентичність теоретиків громадянського суспільства Д. Коена та Е. Арато.

Три рівні управлінської діяльності: технологічний; прагматичний; морально-світоглядний.

Управлінські ролі (за Г. Мюнцбергом): міжособистісні ролі (обличчя організації, лідер, людина, що забезпечує зв'язки); інформаційні ролі (аналітик, інформатор, виразник ідей та думок); ролі, пов'язані з прийняттям рішень (підприємець, стабілізатор, людина, що розподіляє ресурси, людина,

що веде переговори).

Тема 2. Еволюція філософського осмислення феномену управління *Проблеми управління у філософії Стародавнього світу.*

Індія та погляди, викладені у Ведах, Упанішадах, Законах Ману, Артхашастрі. Сім елементів: цар, міністри, територія, столиця, державна казна, військо і міжнародні союзники. Природне походження державного управління і характеру законів.

Стародавній Китай та концепція «Гуманного управління» Конфуція (551 – 479 до н. е.). Концепція даосизму (справедливість і порядок) Лао-цзи. Мозі (До Ді) та питання любові і взаємоповаги.

Антична Греція, розвиток поглядів Піфігора, Геракліта, Сократа, Платона (управління – прерогатива людей освічених, форми правління), Аристотеля (правильні і неправильні форми управління)

Обґрунтування управлінських функцій в філософії Середніх віків та епохи Відродження. Християнська концепція та теоретичні основи управління у вченні Аврелія Августина (354 – 430 н.е.). Фома Аквінський (1224-1274 рр.) та його погляди на управління в праці «Сума теології» (1256-1274 рр.). Початок Відродження (Марселій Падуанський, Данте Аліг'єрі, Вільям Оккам).

Світоглядно-методологічні основи управління в філософії Нового часу та Просвітництва. Емпіризм та раціоналізм – теоретична основа системи управління в XVII-XIX ст. Р. Оуен – філософ і реформатор менеджменту. Проблеми управління суспільством у класичній німецькій філософії. Кантівське розуміння системи управління людьми. Управління в фіхтеанській філософії дії. Система «керівник – підлеглий» в філософії об'єктивного ідеалізму Г.Гегеля.

Сучасний стан філософського осмислення феномену управління. Ф. Тейлор родоначальник теорії та практики функціонального управління. «Класична адміністративна школа менеджменту». Принципи теорії управління А. Файоля та організаційної діяльності Г. Черча. Теорія Ідеального типу адміністративної організації («бюрократії») М. Вебера. Школа концепції «людських відносин» (Е. Мейо, М. Фоллет та Ф. Ротлісберг.). Ф. Герцберг – фундатор «Руху за збагачення праці». Теорія управління людськими ресурсами (Е. Шейн, Р. Петерсон, Л. Трейсі). Школа «соціальних систем». Г. Саймон. Теорія «ситуаційного підходу» (Р. Моклер, У. Реддін, Ф. Фідлер). Процесуальний, системний, ситуаційний, універсальний підходи щодо теорії управління.

Тема 3. Управління як об'єкт філософської рефлексії

Основні поняття і структура теорії управління. Менеджмент, адміністрування, керівництво. Управління, адміністративно-державне управління, влада. Співвідношення понять, пов'язаних з управлінською діяльністю, їх характеристика й специфіка. Структура теорії управління: класи, підкласи, види, форми, підвиди, рівні.

Управлінська діяльність, її суть і особливості. Категорії управлінських посад і рівні керівників різних ланок. Управлінська праця і управлінські функції. Основні підходи до аналізу змісту управлінської діяльності. Мікроаналіз управлінської діяльності. Емпіричний аналіз управлінської діяльності: а) видів змісту праці керівника; б) управлінських ситуацій. Підхід з позицій психологічної теорії діяльності. Ролевий підхід до аналізу управлінської діяльності. Дименціональний підхід до аналізу управлінської діяльності. Нормативний підхід до аналізу управлінської діяльності. Функціональний аналіз управлінської діяльності.

Сучасні тенденції в розвитку теорії управління. Практика сучасного зарубіжного досвіду управління. Вплив нових технологій на досягнення мети організації. Організаційна культура і ефективність управління. Демократизація управління. Інтернаціональний характер управління. Глобалізація управління. Нові тенденції в розвитку наук управління. Зміна ціннісних орієнтацій сучасного менеджера: теоретичних, економічних, політичних, соціальних, естетичних, етичних.

Тема 4. Сучасні філософські підходи до управління: зміст, специфіка, концепти.

Сучасні тенденції у розвитку теорії управління. Нова парадигма управління. Глобалізаційні процеси та їх вплив управлінську діяльність. Лібералізація та демократизація цивілізаційного поступу. Особливості управління в розвинутих країнах світу. Врахування психо-культурних особливостей націй в управлінні.

Нові моделі соціального управління в Україні, передумови їх формування. Зміст і специфіка нової парадигми управління в Україні. Впровадження в практику ефективних методів управління. Поєднання методів ринкового регулювання з державним регулюванням соціально-економічних процесів. Регулятивна роль держави в управлінні суспільством. Формування і функціонування ринкових господарюючих суб'єктів. Соціальна орієнтація організацій. Самоврядування і перехід до поліцентричної системи господарювання. Поєднання ринкових і адміністративних методів управління.

Характерні властивості української національної культури

(менталітету). Інтроверсія, екстернальність, раціональність, емоційність, чутливість, індивідуалізм, анархізм, сенсорність. Український менталітет і формування нової моделі управління в Україні. Українська національна ідея і ментальні особливості української нації. Зміна ціннісних орієнтацій сучасного менеджера.

Тема 5. Системний аналіз управління соціумом.

Сутність соціальних систем та їх структурна організація. Поняття «система», «система управління», «система соціального управління». Класифікація систем. Соціально-економічні системи (підприємства, організації, галузі та ін.). Соціально-політичні системи (політичні партії, громадські організації і рухи та ін.) Соціально-культурні системи (творчі, наукові, просвітницькі співтовариства та ін.). Соціум як соціальна система. Системи, що управляють і управляються. Організаційна структура управління як соціальна система. Технічна система. Технологічна система. Організаційна система. Взаємозв'язок всіх соціальних систем.

Соціум як цілісна соціальна система. Основні ознаки суспільства як цілісної системи. Структурні елементи суспільства як соціальної системи. Суб'єкти діяльності. Об'єкти діяльності (речі, «знаряддя», символи, знаки). Тріада основних елементів соціуму: суб'єкт, діяльність, відносини. Соціальні зв'язки та їх структура. Типи зв'язків: контакт і соціальна взаємодія. Системно-структурні зв'язки основних сфер суспільства. Причинно-наслідкові зв'язки. Функціональні зв'язки. Єдність і взаємозв'язок соціальних зв'язків. Основні функції суспільства як цілісної соціальної системи.

Суспільство як самоорганізуюча соціальна система. Поняття «самоврядування». Властивості суспільства як самоуправлінської системи (самодіяльність, самоорганізація, саморозвиток, самодостатність). Взаємозв'язок управління і самоврядування. Основні ознаки суспільства як самоуправлінської системи. Механізми саморозвитку суспільства як системи (цілепокладання, самоорганізація). Типи самоорганізації. Механізм саморегуляції і самооновлення суспільства. Суспільство як спосіб організації соціальної взаємодії людей. Механізми самоврядування (стихийний і свідомий). Самоорганізація, синергетика, самоврядування. Соціальні механізми суспільства і самоврядування соціуму.

Система суспільних відносин як об'єкт управління. Поняття суспільних відносин. Класифікація суспільних відносин. Матеріальні (економічні) відносини. Соціально-політичні відносини. Духовні відносини. Культурно-побутові відносини. Міжособистісні відносини. Управлінські відносини і їх класифікація. Відношення координації і субординації. Службові відносини.

Функціональні відносини. Технічні відносини. Інформаційні відносини. Спеціалізовані відносини. Різновид управлінських відносин (бюрократичні, патерналістські, фратерналістські, партнерські). Особливість управління суспільними відносинами як цілісною соціальною системою. Мета управління суспільними відносинами. Структурна модель управління суспільними відносинами. Основні підходи до управління суспільними відносинами (генетичний, функціональний, динамічний). Управління соціальними процесами. Поняття «соціальний процес». Структура соціальних процесів. Суб'єкт процесу. Об'єктивні умови процесу. Суб'єктивні чинники процесу. Соціальні відносини і стимули діяльності. Людина як носій соціальних процесів. Ефективність управління соціальними процесами.

Тема 6. Наука в системі соціального управління

Епістемологія: філософське вчення про знання. Поняття знання. Суть знання і його види. Поняття наукового знання. Характер наукового знання і його специфіка. Логічна структура наукового знання. Рівні наукового знання. Теоретичні знання і їх роль в ефективності управлінської діяльності. Теоретичні знання і соціальні закони як методологічна основа управлінської діяльності. Пізнання і управління. Методи пізнання на теоретичному рівні. Підстави наукового знання. Закони. Основні поняття науки. Теорії. Факти, ідеї. Ідеали і норми наукового знання. Наукова картина світу. Емпіричні знання і їх роль в управлінні соціальними процесами. Методи на емпіричному рівні пізнання. Соціальний експеримент, його класифікація і роль в управлінській діяльності.

Наука в системі соціального управління. Поняття науки. Багаторівнева сутність науки. Соціальні функції науки. Поняття управління наукою. Специфіка управління наукою. Управління науковою діяльністю. Управління науковими дослідженнями і розробками. Управління формуванням наукових напрямів. Управління організацією. Функції управління наукою. Методи управління наукою. Завдання управління наукою. Державна наукова політика як засіб управління наукою.

Змістовний модуль 2. Сучасні теорії та концепції філософського осмислення управління

Тема 7. Моделі управління: онтологічний та гносеологічний виміри.

Онтологічний вимір феномену управління. Поняття моделі управління. Критерії типологізації управлінських систем.

Ліберальний тип управлінських систем: вільна самореалізація індивідуальних і групових соціальних суб'єктів, стихійні форми реалізації індивідуальних інтересів у виді боротьби, конкуренції, змагальності. Фактори взаємного емоційного та інтелектуального “впливу”, тиску, стихійної конкуренції індивідуальних цілей, думок. Залежність реалізації й контролю виробленого рішення від самостійного прийняття відповідальності на себе найбільш зацікавленими в ньому особами.

Тоталітарна система управління: стабільність, надійність, визначеність, колективна сила, яка персоніфікована у конкретній особі лідера, пріоритет загальногрупових цілей над індивідуальними (асиміляція індивіда групою), чітка ієрархічна система керування, жорсткий поділ управлінських функцій, міцна система контролю, висока технологізованість управлінських відносин.

Демократична система управління: цінності рівних прав і можливостей для всіх індивідів, кожна людина має рівні права постановки проблем і пропозиції рішень у своїй організації, рішення приймаються більшістю, відсутність чітких механізмів їхньої реалізації.

Співтворча модель управління: можливість індивідуального самовираження, створення надійних і стійких засобів керування, наявність механізмів, що забезпечують рівність можливостей усіх, забезпечення умов для позитивного саморозвитку як організації, так і кожного її члена, «перспективна рефлексія», реалізації принципу полілогічності. Поєднання функцій контролю та підтримки реалізації проекту, як умова що забезпечує максимум ефективності.

Гносеологічний вимір феномену управління. Когнітивне моделювання як спосіб проведення системного аналізу ситуації, прогнозування сценаріїв управління її розвитком. Рефлексивне управління як спосіб формування уявлень суб'єктів про ситуацію.

Тема 8. Теоретико-методологічні засади соціального управління.

Методологічні засади управління. Ієрархія методів та підходів до осмислення управління: філософсько-світоглядний підхід, загальнонаукові та спеціальні методи. Можливості застосування методів інших наук в рефлексії управління. Методологія філософських проблем управління та її рівні. Аналіз понять «управління», «інформація», «доцільність», «регулювання», «зворотній зв'язок» тощо. Принципи формування і розвитку системи управління. Діалектика, метафізика, позитивізм, структуралізм, екзистенціалізм, феноменологія, герменевтика, психоаналіз, натурфілософія, синергетика та інші засади філософського дискурсу проблем управління.

Соціальне управління та управлінська діяльність в контексті загальнометодологічних принципів і підходів: комплексності; системності; суб'єктного, психологічного детермінізму і розвитку; гуманізму. Системна методологія управлінських систем. Структурно-функціональний аналіз. Інституціональний підхід. Антропологічний метод. Комплексний підхід. Загальнометодологічні та специфічні принципи управлінської діяльності. Гуманістична парадигма управління.

Методологія гуманістичного управління: формування категоріально-понятійного апарату; поєднання методологій соціального управління і наукового пізнання; адаптація і інтеграція філософської, загальнонаукової і частково наукової методології. Розвиток системної методології, що розвивається на межі між соціальною філософією і державним управлінням.

Тема 9. Методологія управлінської діяльності.

Поняття методології, її структура і роль в пізнанні. Предмет методології наукового пізнання. Основні завдання методології науки. Структурні елементи методології: методи, підходи, способи, засоби пізнавальної діяльності. Соціальна методологія (конкретних наук). Загальнонаукова методологія. Філософська методологія.

Методологія управління як система категорій, принципів, норм, цінностей, парадигм, теорій і методів. Проблеми, що вирішуються методологією управління. Зміст і структура методології управлінської діяльності. Система цілей і завдань формування методології управлінської діяльності. Методи соціального управління і їх класифікація. Методологічні основи соціального управління. Економічні методи управління і їх види. Соціальні методи управління і їх види. Психологічні методи управління і їх види.

Загальні підходи до аналізу проблем соціального управління: конкретно-історичний, комплексний, аспектний, системний, ситуаційний, процесний. Процесний підхід і його зв'язок з функціями управління. Основні функції управління: цілепокладання, прогнозування, планування, організація, керівництво, мотивація, комунікація, координація, контроль, оцінка, ухвалення рішення, корекція, підбір персоналу, маркетинг та ін. Організація як соціотехнічна система. Поняття ситуації в ситуаційному підході. Формування управлінської компетентності керівника. Зовнішні і внутрішні чинники ситуації.

Тема 10. Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності.

Філософська антропологія та її значення для дослідження проблем

управління. Антропологічні засади та соціокультурні передумови управлінської діяльності. Людина як суб'єкт і об'єкт управління. Гуманістичні підвалини взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом управління.

Статусно-ролева стратифікація в управлінні. Гуманістичні типи управління та управлінські ролі. Людина, індивід, особа, особистість як категорії (загальні поняття) антропологічного дискурсу в філософії управління. Біологічне, соціальне та духовне: їх єдність та парадокси взаємодії в управлінському процесі.

Екзистенційні виміри управлінських процесів. Лідерство в управлінні, його поняття та види. Ознаки і типологія управлінських еліт. Особистісні та міжособистісні конфлікти в управлінській діяльності: сутність, передумови, шляхи розв'язання. Роль інтуїції в управлінській практиці. Феномен творчості. Творчий характер управлінської діяльності.

Мета управління та її гуманістичний зміст. Цінності управління як система. Людина як правова цінність. Роль соціальних, духовних потреб, інтересів та загальнолюдських цінностей у визначенні пріоритетів управлінської діяльності. Ефективність та доцільність як управлінські цінності. Перспективи взаємодії антропологічного та аксіологічного дискурсу у філософії управління.

Визначальна роль соціальних теорій, ідеалів, людей та програм в управлінні. «Ідоли» та ідеали в управлінні. Управління і соціальний капітал. Роль соціальних норм, цінностей, менталітету в управлінні.

Соціальна відповідальність бізнесу в сучасному суспільстві. Проблема оптимальності управлінських рішень.

Тема 11. Проблема свободи в соціальному управлінні.

Проблема свободи діяльності людини у філософії. Поняття свободи, її онтологічні, гносеологічні та соціальні виміри. Проблема розміння свободи в сучасній західній філософії. Стихійність і свідомість в соціальному управлінні, їх співвідношення. Закон, необхідність, свобода, творчість в управлінні, їх взаємозв'язок і субординація. Людина, суспільство, природа, їх взаємозв'язок. Закони соціального розвитку і суб'єктивна діяльність людини.

Діалектика необхідності і свободи в соціальному управлінні. Поняття «свобода», «необхідність», «волюнтаризм», «фаталізм». Особиста і соціальна свобода. Екзистенціальне розуміння свободи вибор кішень. Відносність свободи і управлінське рішення. Управлінська свобода і об'єктивна закономірність. Збіг суб'єктивних цілей менеджера з об'єктивними законами

природи і суспільства. Об'єктивно-фаталістичний і суб'єктивно-волюнтаристичний підходи до управління соціумом.

Тема 12. Філософські основи прийняття управлінських рішень.

Управління як процес прийняття рішень. Поняття, сутність та основні стадії прийняття управлінського рішення. Онтологічні, гносеологічні, антропологічні, аксіологічні та праксеологічні аспекти прийняття управлінських рішень.

Вихідні передумови та світоглядно-ідейні засади прийняття управлінських рішень. Адекватність цілей і засобів в процесі підготовки та виконання управлінських рішень. Об'єктивне та суб'єктивне в процесі підготовки, прийняття та оцінки управлінських рішень. Форма і зміст управлінського рішення. Причини і наслідки управлінських рішень.

Проблема оцінки управлінського рішення, його ефективності та відповідності поставленій меті. Проблема оптимальності управлінських рішень. Процес реалізації управлінського рішення як свідчення його оптимальності. Фактичні та правові, матеріальні та ідеальні результати управлінського рішення. Уявні та дійсні результати управлінського рішення. Проблема співвідношення наміру, концептуальної розробки та втілення в життя управлінського рішення. Виконання управлінського рішення як реалізація цілей управлінської діяльності.

Специфіка прийняття управлінських рішень в конфліктних, конкурентних та інших ускладнених умовах. Проблема вибору, свобода та необхідність в управлінському рішенні: дискусія між детермінізмом та індетермінізмом.

Регулятивні процеси в управлінській діяльності. Поняття і суть регулятивних процесів в управлінні. Структурні компоненти регулятивних процесів в управлінні. Особливості регулятивних процесів в управлінській діяльності. Система соціальних регуляторів управлінської діяльності. Культурні цінності як регулятори управління. Соціальні норми як регулятори управлінської діяльності. Норми моралі як управлінські регулятори суспільних відносин. Правове регулювання управлінської діяльності. Політична влада як регулятор управлінських відносин. Політичні норми як регулятори управлінської діяльності. Політичні принципи і політичні інститути.

4. Структура навчальної дисципліни

Номер тижня	Вид занятя	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				Балів (max)
			годин				
			лк.	лаб.	пр.	СР	

Змістовний модуль 1							
«Філософія управління: генезис, еволюція, сутність, зміст»							
1	Лекція 1	Філософські проблеми управління: об'єкт, предмет, типи.	2				1
	Практичне заняття 1	Еволюція філософського осмислення феномену управління.			2		8
	Самостійна робота 1	Управління як об'єкт філософської рефлексії				24	4
2	Лекція 2	Сучасні філософські підходи до управління: зміст, специфіка, концепти.	2				1
	Практичне заняття 2	Системний аналіз управління соціумом.			4		16
	Самостійна робота 2	Наука в системі соціального управління				26	5
Всього за змістовний модуль 1 – 60 год.			4	-	6	50	35
Змістовний модуль 2							
«Сучасні теорії та концепції філософського осмислення управління»							
3	Лекція 3	Моделі управління: онтологічний та гносеологічний виміри.	2				1
	Практичне заняття 3	Теоретико-методологічні засади соціального управління.			2		12
	Самостійна робота 3	Методологія управлінської діяльності.				26	5

4	Лекція 4	Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності.	2				1
	Практичне заняття 4	Проблема свободи в соціальному управлінні.			2		12
	Самостійна робота 4	Р Філософські основи прийняття управлінських рішень.				26	4
Всього за змістовний модуль 1 – 60 год.			4	-	4	52	35
Залік							30
Всього з навчальної дисципліни – 120 год.							100

5. Теми лекцій

Тема 1. Філософські проблеми управління: об'єкт, предмет, типи

1. Сутність та зміст основних понять теми: управління, менеджмент, керівництво, лідерство.
2. Суб'єкт і об'єкт управління, їхній взаємозв'язок.
3. Типи та рівні управління.
4. Управлінські ролі.

Тема 2. Сучасні філософські підходи до управління: зміст, специфіка, концепти.

1. Сучасні тенденції у розвитку теорії управління.
2. Нові моделі соціального управління в Україні,.
3. Характерні властивості української національної культури (менталітету).

Тема 3. Моделі управління: онтологічний та гносеологічний виміри

1. Онтологічний вимір феномену управління.
2. Поняття моделі управління.
3. Критерії типологізації управлінських систем.

Тема 4. Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності.

1. Філософська антропологія та її значення для дослідження проблем управління.
2. Статусно-ролева стратифікація в управлінні.
3. Екзистенційні виміри управлінських процесів.
4. Мета управління та її гуманістичний зміст.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять

Тема 1. Еволюція філософського осмислення феномену управління.

1. Проблеми управління у філософії Стародавнього світу.
2. Обґрунтування управлінських функцій в філософії Середніх віків та епохи Відродження.
3. Світоглядно-методологічні основи управління в філософії Нового часу та Просвітництва.
4. Україна та Болонський процес. Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу.
5. Ступенева система вищої освіти в Україні. Освітньо-кваліфікаційні рівні.
6. Система ліцензування та акредитації освітньо-професійних програм навчання та вищих закладів освіти.
7. Нормативно-правове регулювання освітньої діяльності у закладах вищої освіти.

Тема 2. Системний аналіз управління соціумом.

1. Сутність соціальних систем та їх структурна організація.
2. Соціум як цілісна соціальна система.
3. Суспільство як самоорганізуюча соціальна система.
4. Система суспільних відносин як об'єкт управління.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади соціального управління.

1. Методологічні засади управління.
2. Соціальне управління та управлінська діяльність в контексті загальнометодологічних принципів і підходів
3. Методологія гуманістичного управління.

Тема 4. Проблема свободи в соціальному управлінні.

1. Проблема свободи діяльності людини у філософії.
2. Закон, необхідність, свобода, творчість в управлінні, їх взаємозв'язок і субординація.
3. Діалектика необхідності і свободи в соціальному управлінні.
4. Поняття «свобода», «необхідність», «волютаризм», «фаталізм» тощо.

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів:

1. Підготовка до контрольних заходів – 12 год.
2. Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 90 год., з них на виконання індивідуальних дослідницьких завдань – 74 год.

Усього 102 год.

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток практичних умінь підготовки публікацій, доповідей та проєктів з актуальних проблем педагогіки вищої школи.

Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час усного опитування, модульного (тестові завдання) і підсумкового (екзамен) контролю знань.

Перелік тем для самостійного опрацювання:

1. Основні поняття і структура теорії управління.
2. Сучасні тенденції в розвитку теорії управління.
3. Наука в системі соціального управління.
4. Епістемологія: філософське вчення про знання.
5. Поняття методології, її структура і роль в пізнанні.
6. Загальні підходи до аналізу проблем соціального управління
7. Управління як процес прийняття рішень.
8. Передумови та світоглядно-ідейні засади прийняття управлінських рішень.

8. Перелік питань до заліку з дисципліни

1. Специфіка філософського осмислення феномену управління: його основні характеристики і функції.
2. Ієрархія методів та підходів до осмислення управління: філософсько-світоглядний підхід, загальнонаукові та спеціальні методи.

3. Діалектика, метафізика, позитивізм, структуралізм, екзистенціалізм, феноменологія, герменевтика, психоаналіз, натурфілософія, синергетика та інші засади філософського дискурсу проблем державного управління.
4. Визначення понять «управління», «менеджмент», «керівництво», «лідерство». Схожість та різниця. Існуючі підходи.
5. Особливості періодизації розвитку філософії управління.
6. Основні історичні типи управління. Позитивні та негативні характеристики. Сучасний ідеальний тип управління.
7. Проблеми управління у філософії Стародавнього світу.
8. Концепція «гуманного управління» Конфуція.
9. Методологічні основи державного управління у філософії Аристотеля та Платона.
10. Еволюція підходів до питань управління в історії філософської думки.
11. Секуляризація управлінських функцій у філософських поглядах мислителів Відродження: Ніколо Макіавеллі, Томас Мор, Томмазо Кампанелла.
12. Теорія розподілу влади Шарля Луї Монтеск'є.
13. Емпіризм та раціоналізм – теоретична основа системи управління в XVII-XIX ст.
14. Проблеми управління державою у класичній німецькій філософії.
15. Концепція ліберального державного управління.
16. Тоталітарна система управління та її характеристики.
17. Демократична система управління та її характеристики
18. Менеджеральні теорії управління Ф. Тейлора, А. Файоля.
19. Школа концепції «людських стосунків» (Е. Мейо, М. Фоллет, Ф. Ротлісберг).
20. Теорія управління людськими ресурсами (Е. Шейн, Р. Петерсон, Л. Трейсі).
21. Школа «соціальних систем» Г. Саймона. Теорія "ситуаційного підходу" (Р. Моклер, У. Реддінг, Ф. Фідлер).
22. Управління як соціальне явище: виникнення, становлення та розвиток управління. Призначення та функції управління у суспільстві.
23. Управління та примус. Можливі межі взаємодії та застосування.
24. Об'єктивна природа управлінської діяльності.
25. Цілі, функції і мотивація управління організацією.
26. Нові тенденції в системі управління в епоху глобалізації.

27. Філософія людиноцентризму в державному управлінні.
28. Етика управлінця – основні підходи та вимоги.
29. Системний підхід в управлінні.
30. Управління та свобода особистості: питання взаємозв'язку
31. Об'єктивні умови формування і розвитку управління
32. Критерії оцінки ефективності управління
33. Лідерство в державному управлінні, його поняття та види.
- 34.. Ознаки та типологія управлінських еліт.
35. Творчий характер управлінської діяльності.
36. Аксіологічний аспект державного управління
37. Відповідальність та довіра в системі управління.
38. Специфіка управління в освітній діяльності.
39. Управління в умовах дистанційного навчання.
40. Теорія управління як соціальна проблема.
41. Проблема персоніфікації та деперсоніфікації управління. Роль особистості.
42. Управління в системі соціальних цінностей.
43. Соціально-перетворююча роль управління в суспільстві.
44. Еволюція поглядів на управління: історико-компаративний аналіз.
45. Основні напрями розвитку психології управління.
46. Теоретичні засади сучасної філософії управління.
47. Поняття та складові ефективності управління.
48. Проблеми підвищення ефективності управління в Україні.
49. Проблема оцінки управлінського рішення, його ефективності та відповідності поставленій меті.
50. Проблема вибору, свобода та необхідність в управлінському рішенні: дискусія між детермінізмом та індетермінізмом.

9. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти

здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, кейси.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

10. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою за видами навчальної діяльності.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	12
Участь у практичних заняттях (виступи, проблемні ситуації)	30
Самостійна робота (аналіз інформаційних джерел, підготовка повідомлень, опрацювання спеціальної літератури)	38
Тестування за змістовими модулями 1 та 2	20
Екзамен	Сума балів за усіма видами робіт

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до практичних / семінарських занять за навчальною дисципліною «Філософські основи управління» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії навчальної).

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Філософські основи управління» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії).

12. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. *Гаєвська О. Б., Гаєвський Б. А.* Організаційний потенціал України в системі наукового управління суспільством : монографія / О. Б. Гаєвська, Б. А. Гаєвський. — Київ: КНЕУ, 2018. 255 с.

2. *Гаєвська О. Б.* Філософія управління / Філософія: навч. посібник. Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. К.: КНЕУБ 2019. С. 337-350.

3. *Кремінь В.Г.* Філософія управління: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Знання України, 2007. – 360 с.

4. *Мауєсіма К.* Філософія менеджменту К.: Альпіна Паблішер, 2018. 188 с.

5. Стратегічне управління : підручник / Валерій Тертичка. - Київ : "К.І.С.", 2017. - 932 с

6. *Johannessen J-A.* Knowledge Management Philosophy: Communication as a Strategic Asset in Knowledge Management. Edinburg: Emerald Publishing Limited, 2020. 160 pp.

7. *Sheldon O.* The Philosophy of Management. 2-nd ed. London: Taylor and Francis, 2018. 320 pp

8. *Tomita Y.* Philosophy to Strategy: A Framework for Developing Business Strategy Based on Corporate Philosophy // Review of Integrative Business and Economics Research, 2019. Vol. 9, Issue 1 URL: http://buscompress.com/uploads/3/4/9/8/34980536/riber_9-1_01_t19-097_1-25.pdf

ДОПОМІЖНА

1. Розвиток публічного управління в Україні [Текст] : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (23 – 24 квітня 2020 р., м. Львів) / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. 304 с.

2. Публічне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи [Електронний ресурс]: матеріали XI наук. Інтернет-конф. за міжнар. участю для аспірантів та докторантів. 29 трав. 2020 р. – Одеса :

ОРИДУ НАДУ, 2020. – 286 с.

3. Stahl Gerry. Essays in Social Philosophy. 2021. Published by Gerry Stahl at Lulu.com 235 pp. URL. <https://gerrystahl.net/elibrary/philosophy/philosophy.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <https://dnrb.gov.ua>
2. Закон України «Про вищу освіту»: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Закон України «Про освіту»: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
4. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: www.mon.gov.ua
5. Навчально-інформаційний портал БІНПО: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Точка доступу: <https://binpo.com.ua>